

SPOR EĞİTİM ALT YAPISINDA BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ VE ANTRENÖRÜN ÖNEMİ(*)

Hakan SUNAY(**)

ÖZET

Bu çalışma, eğitim bütünlüğü içinde insan gelişimine önemli katkıları olan beden eğitimi ve spor etkinliklerinin düzenlenmesi ve organizasyonunda görev alan beden eğitimi öğretmenleri ile spor antrenörlerinin spor alt yapısındaki rolü ve önemi üzerinde odaklanmıştır. Bu bağlamda öğretim kurumlarımız ile spor kulüplerimizde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörlerin spor eğitimi altyapısına olan katkıları tartışılmıştır. Buna göre çalışma, Türkiye'de beden eğitimi öğretmeni ile spor antrenörlerini yetiştirme sistemi üzerinde odaklanmış ve sistem, bazı yabancı ülke örnekleriyle karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi Öğretmeni, Antrenör

ABSTRACT

THE IMPORTANCE OF PHYSICAL EDUCATION TEACHER AND TRAINER ON THE SUBSTRUCTURE OF SPORTS EDUCATION

This study focuses on the role and the importance of the physical education teachers and the sport trainers who have been appointed in the organisation of physical education and sports activities, which have significant benefits for human development in the entirety of education, in the substructure of sport. The benefits of the physical education teachers and trainers at our educational institutions and sports clubs are discussed in this context. For this reasons, this study focuses on the system which is used for training physical education teachers and sports trainers in Turkey, and it is compared and contrasted to those in some foreign countries.

Key Words: Teacher of Physical Education, Trainer.

1. GİRİŞ

İnsanın düşünsel ve ruhsal unsurlarla bütünlüğünü meydana getiren vücudunu, belli amaçlar için eğitmek düşüncesi, insanlığın evren üzerindeki varlığı kadar eskidir(3). İn-

(*) Bu çalışma, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün 16.12.1996 tarihinde gerçekleştirdikleri "Sporda Altyapı Sorunları" konulu sempozyumda bildiri olarak sunulmuştur.

(**) Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

sanlar vücutlarını iki amaç için eğitmişlerdir, birincisi, kendini korumak ve savaşmak, ikincisi ise, fiziksel gelişimin yanısıra zihinsel duygusal ve sosyal gelişimi sağlamak için olmaktadır. Buna göre toplumlar, insanın fiziksel gelişimi ile birlikte zihinsel duygusal ve sosyal gelişimini sağlayan spor eğitimine oldukça önem vermişlerdir (4,11). Bu bağlamda spor günümüzde eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline almıştır. Ayrıca, gerek basın yayın organlarının spora yaklaşımı, gerekse insanların stresten kurtulma, vücutlarını formda tutma çabaları ve hepsinin ötesinde, sporda kazanılan uluslararası başarılar, toplumun günlük yaşamında ve moral düzeyinde önemli hale gelmiş, spora güncel bir boyut kazandırmıştır. Öte yandan, her geçen gün ilerleyen bilim ve teknolojinin yardımıyla spordaki rekorlar yenilendikçe, spor sahalarında yarışan sporcu ve takımların temsil ettikleri ülkenin adeta teknik, teknolojik, eğitim ve ekonomik standartları da yarışdırılmaktadır (1). Ancak, günümüzde ülkeler arasında gelişen uluslararası dostluk olgusu ile birlikte, bilimsel ve teknolojik yenilikler, spora çağdaş bir anlam kazandırmıştır. Böylece spor da, ülkelerin kültürel ilişkilerini sağlayan, ülkeler arasındaki sorunları gideren ve ulusları birbirine yaklaştıran bir araç olmuştur (5,10,14). Sporun önemini anlamış birçok ülke spora geniş tabanlı yatırım yapma ve bunun sonuçlarını, uluslararası başarılarla almaya başlamışlardır. Bu başarılarda da en büyük etken; alt yapı ile spor eğitimcilerine verilen önem olmuştur. Çünkü; alt yapıya verilen önem, çocuk ve gençlerin spora olan yeteneklerinin yönlendirilmesiyle gerçekleşmektedir. Çocuk ve genci spora yönlendiren etkenlerin başında ise **BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ VE ANTRENÖR** gelmektedir. Öyle ki, beden eğitimi öğretmeni okulda, antrenör ise spor kulübünde öğrenciler ile sürekli olarak; etkileşim halinde bulunur, programı uygular, araç ve gereçleri kullanır ve ölçme değerlendirme yaparak öğrenciyi yönlendirir. Ancak yapılan araştırmalar, sporun yaygınlaştırılması ve özellikle okullara girmesi açısından eksik, yeteneği bulma ve değerlendirme açısından ise yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır (12,13),

Spor eğitimcileri, başarılı sporcu yetiştirmek için iki konu üzerinde önemle durmaktadırlar. Bunlar;

1. Okullarda uygulanan Beden Eğitimi Ders Programı ile öğretmenin etkinliği,
2. Çocuğun okul dışında spora yönlendirilmesini sağlayan antrenörün etkinliğidir.

Bu bağlamda, sporda istenilen hedeflere ulaşmak, öncelikle **EĞİTİM VE ÖĞRETİM**'e önem vermek ve sporda eğitici kadroları bilimsel ölçülere uygun eğitim programlarından geçirmekle mümkün olabilir. Sporda ileri gitmiş olan ülkeler de spor bilimlerine dayalı antrenör ve sporcu eğitimine verdikleri önemle sporda başarılı olmuşlar ve sporun her dalında çok sayıda nitelikli beden eğitimi öğretmeni ve antrenör yetiştirmişlerdir.

2. BAZI YABANCI ÜLKELERDE BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ VE ANTRENÖRÜN YETİŞTİRİLMESİ

Gelişmiş bazı ülkelerde Beden Eğitimi Öğretmeninin yetiştirilmesi oldukça kapsamlı olup, Almanya'da beden eğitimi ve spor öğretimi iki türlü olmaktadır. Birincisi, lise öğretmeni üzerine 6 veya 8 yarı yıllık ağırlıklı olarak sporun pratiği ve teorisinin öğretildiği

"Diplomalı Spor Öğretmenleri", ikincisi ise, öğretim süresi lise öğrenimi üzerine 8 yarıyıl olan "okullar beden eğitimi öğretmenliği"dir (17). Fransa, Belçika ve Avusturya gibi sporda başarılı sonuçlar alan yabancı ülkelerde de benzer uygulamalara rastlanmaktadır. (9, 17, 23)

Sporda ileri gitmiş olan ülkeler, spor bilimlerine dayalı olarak gerçekleştirdikleri eğitim programlarıyla antrenör eğitimine de önem vermişlerdir. Bunlardan Almanya, Avusturya, İrlanda, İspanya, Belçika, Fransa gibi bazı Avrupa ülkeleri ile Kanada ve İsrail gibi son 10 yılda spor alanında gelişme kaydeden ülkelerde antrenör eğitimi kurs sürelerinin kategorilere göre değiştiği gözlenmektedir. Buna göre, Fransa, İrlanda ve Belçika'da uygulanan antrenör eğitimi 4 kategoride gerçekleştirilirken, Avusturya, Kanada ve İsviçre de 5, İsrail ve İskoçya'da 7 katagoride gerçekleştirilmektedir (15, 16)

Ayrıca, incelenen ülkelerde uygulanan antrenör eğitim kurslarının, başlangıçta kısa süreli rekreatif amaçlı ve sporu kitlelere yayan bir yaklaşımla ele alındığını görüyoruz. Örneğin; Almanya, Avusturya, Fransa, İrlanda, İskoçya, Belçika ve Kanada gibi ülkelerde uygulanan antrenör eğitim kurslarının ilk basamağında üç gün - 1 hafta süreler içinde gerçekleşen branşı tanıtıcı temel spor bilgilerinden oluşan bir program uygulanırken, kursların son basamağının uzun süreli kapsamlı bir programdan oluştuğu görülmektedir. Söz konusu yedi ülkenin, antrenör eğitimindeki en son kademeye ait süre ve uygulamalar tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Yedi Ülkenin Antrenör Eğitimindeki En Son Kademeye Ait Süre ve Uygulamaları

Ülkeler	Süre	Antrenör Eğitimindeki en son kademeye
		ait süre ve uygulama
Fransa	2yıl	Federasyon + Üniversite
Almanya	1 - 1.5 yıl	Federasyon + Cologe Ant. Akademisi
Avusturya	1 yıl	Federasyon + Üniversite
İrlanda	1 yıl tam gün	Federasyon + Üniversite
Kanada	2 yıl yarım gün	Federasyon + Üniversite
İsrail	1 yıl	Wingate Enstitüsü
Belçika	1 yıl	Federasyon + Üniversite

Kaynak: (İnal 1995, İmamoğlu, Koçak ve Sunay, 1997)

İncelenen ülkelerin antrenör eğitim kurslarına ilişkin önemli uygulamalarından biri de antrenör eğitim kurslarının yürütülmesinde üniversitelerden etkin biçimde yararlanıyor olmalarıdır.

3. TÜRKİYE'DE BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ VE ANTRENÖRÜN YETİŞTİRİLMESİ

3.1 Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi

Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmeninin yetiştirilmesi ile ilgili ilk girişimler, Cumhuriyet öncesi dönemde Selim Sırrı Tarcan'la başlamış, 1932 yılında Gazi Eğitim Enstitüsünde Beden Eğitimi Bölümünün açılmasıyla devam etmiştir. 1982 yılında Yüksek Öğretim Kurumu ile birlikte Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Eğitim Enstitüleri ve Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı, Gençlik ve Spor Akademileri, üniversitelerin Eğitim Fakülteleri veya Fen Edebiyat Fakültelerine bağlı Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri haline getirilmiş, 1992 yılında ise Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları açılarak, sporda çağdaş anlamda gelişmeleri başlatacak kurumsallaşmanın temelleri atılmıştır. Üniversitelere bağlı olarak başlangıçta 6 sonradan sayıları giderek artan, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları, uyguladıkları eğitim programları ile ortaöğretim kurumlarına beden eğitimi öğretmeni yetiştirirken, ilköğretim düzeyindeki öğrencilere de beden eğitimi ve spor hizmeti verecek ve onları spora yönlendirecek bilgi ve beceriye sahip olarak yetiştirilmektedirler. Ancak, Türkiye'de spor alt yapısını teşkil eden 6-12 yaş grubundaki çocuklara halen ilköğretim okullarının birinci ve ikinci kademesinde sağlıklı spor hizmeti sunulamamaktadır (7,12,13).

Oysa, birçok spor branşı için başlama yaşı olarak kabul edilen bu dönemde sistemli olarak gerçekleştirilen beden eğitimi ve spor etkinlikleri, çocuğun; fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin yanısıra, spor yapma alışkanlığı kazanmasına ve sportif yeteneğinin belirlenmesine de yol açacaktır.

3.2 Antrenörün Yetiştirilmesi

Türkiye'de antrenörler iki yaklaşımla yetiştirilmektedirler;

3.2.1. Üniversiteler tarafından; Antrenör eğitiminde üniversiteler düzeyindeki ilk atılım 1974 yılında Gençlik ve Spor Akademilerinin kurulmasıyla başlamış, 1977'de kurulan Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile 1982 yılında Eğitim Fakültelerine bağlı Beden Eğitimi ve Spor Bölümleriyle devam etmiştir. Söz konusu Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinin yanısıra, 1992 yılında kurularak faaliyete geçen üniversitelere bağlı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları, "Antrenör Eğitimi Bölümleriyle" farklı bir boyutta devam etmektedir. Halen, 1994 yılında değişikliğe uğrayan Antrenör Eğitim Yönetmeliğine göre, üniversitelerin Beden Eğitimi ve spor programlarından mezun olanlara, uzmanlık branşlarına göre 1. kademe antrenörlük belgesi verilmektedir (6).

3.2.2. Bakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Spor Eğitim Dairesi Başkanlığınca gerçekleştirilen kurslar tarafından; Söz konusu kurslar, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM), Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığınca Federasyonlarla işbirliği içinde açılan yaklaşık 20 - 23 gün süren kurslardır. Kursların etkinliğine ve kurs programlarının değerlendirilmesine ilişkin yapılan araştırmalar, ilgili kurslara ilişkin programların bazı eksikliklerini ortaya çıkarmıştır. 1994 yılında antrenör eğitim programlarının etkinliğinin incelenmesine yönelik çeşitli spor branşından 286 1. kademe antrenör üzerinde gerçekleştirilen araştırmada antrenörler, programın amacını anlayamadıklarını ve programlarının, fiziksel olanaklar ile süre bakımından yetersiz kaldığını belirtmişlerdir (21). Ayrıca antrenörler, programda yer almayan beceri öğrenme ve antrenörlük uygulaması ile spor politikası gibi derslerin programda yer almasına olumlu yaklaşmışlar, programda yer alan günlük ders çizelgelerinden de hoşnut olmadıklarını belirtmişlerdir (21). 1995 yılında antrenör eğitim kurslarıyla ilgili 9 spor branşından 175 antrenör üzerinde yapılan bir başka araştırma sonucunda da benzer bulgulara rastlanmış, kursların, fiziksel olanaklar ile süre bakımından yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca antrenörler, programlara girişte seviye tespitinin yapılmasının gerekliliğini önemle vurgulamışlardır (19). Yine 1995 yılında teknik direktör lisansına sahip futbol antrenörlerinin eğitimi üzerinde yapılan bir başka araştırmanın sonucunda antrenörler, programda belirlenen hedeflere kısmen ulaştıklarını ve ders içeriklerinin, eğitimin amacına kısmen ulaştığını belirtmişlerdir (15). 1995 ve 1996 yıllarında, "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Uyguladığı Antrenör Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi" ne yönelik yedi farklı 1 kademe antrenörlük kurs programına katılan antrenör adayları üzerinde gerçekleştirilen araştırmada yine benzer bulgulara rastlanmış, kursta öncelikle duygusal hedeflere ulaşıldığı saptanmıştır. Araştırmanın sonucunda ise antrenör adayları, programda yer alan Sporda Gözlem Ölçme ve Değerlendirme, Sporda Beslenme ve Spor Psikolojisi derslerini önemli bulurlarken, Özel Antreman Bilgisi, Spor Dalı Oyun Kuralları ve Spor Dalı Teknik ve Taktik derslerinin ders hedeflerine daha uygun olduklarını, daha çok bilgi edindiklerini ve derslerin işlenişinde de daha başarılı olduğunu belirtmişlerdir. Sonuç olarak antrenör eğitim kurslarında görülen derslerin, kurs amaçlarına uygun olduğu, ancak derslerden orta düzeyde bilgi edindikleri belirlenmiştir. Antrenörlerin kurs programlarının arganizasyonlara ilişkin görüşlerinde ise, fiziksel olanaklar açısından olumsuz sonuçlara rastlanmıştır. Antrenörler günlük çalışma süresinin, öğretim ortamının ve konaklama durumunun orta düzeyde gerçekleştiğini, program süresince ise hiç bir sosyal etkinliğin gerçekleşmediğini belirtmişlerdir (21)

Spor bilimciler ve bu konuda yapılan araştırmalar, spor eğitici olan antrenörün başarılı olabilmesinin ancak köklü bir eğitimden geçmeleri ile mümkün olacağını belirtmektedirler (2,8,20,22,28). Bu bağlamda da spor kamuoyunun, toplumun ve spor bilimcilerinin antrenörden bekledikleri bazı hizmetler bulunmaktadır (2,18). Bunlar;

- Yarışma ve kazanma
- Sporcuyu motive etme
- Yenilgiye uğramada tutum ve davranışlar

- Sporcuya yaklaşım
- Organizatörlük
- Eğitcilik
- Mesleki uzmanlık ve
- Yaratıcılık, yetenektir.

Antrenörlerden beklenen bu hizmetler, alt yapıda daha da önemli hale gelmektedir. Çünkü, spor alt yapısını oluşturan grupların ihtiyaçları, yetişkinlerden farklı olmaktadır. Böylece antrenörün, sporda alt yapı gruplarının ihtiyaçlarını dikkate alması, eğitim verimliliğini de yükseltecektir. Öte yandan antrenör, araştırmacıdan aldığı bilgileri uygulanabilir hale getirip, sporcuya ileten, performansı yükseltmek için yapılması gereken araştırmaları da saptayıp, araştırmacılara bildiren spor eğitcisi olmak durumundadır. Antrenörlerin kendilerinden beklenen tüm bu hizmetleri gerçekleştirmeleri ancak, taşıdıkları sorumluluğun bilincinde olmaları, kendilerini sürekli yenilemeleri ve kapsamlı bir eğitimden geçmeleriyle mümkündür (24). Antrenörlerin kapsamlı bir antrenör programından geçmeleri sonucu, şu özelliklere sahip olmaları beklenir.

1. Spor Bilgisi (Spor alan Bilgisi)
2. Genel Kültür Bilgisi
3. Eğitcilik Meslek Bilgisi
4. Kişisel ve Karakter Özelliğinin Uygunluğu (20).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ele alınan Türkiye'deki spor eğitim altyapısı, beden eğitimi öğretmeni ve antrenör özelinde birçok sorunla karşı karşıyadır. Söz konusu sorunları, beden eğitimi öğretmeni ve antrenörü yetiştiren programların organizasyonu, süresi ders içerikleri ve uygulaması olarak ele alınabilir. Bu durum, sporda, gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında daha da açık bir şekilde görülmektedir. Ohalde mevcut sorunlara ilişkin şu çözüm önerileri getirebilir.

1. 6-12 yaş grubu çocukların okuldaki spor eğitimleri beden eğitimi öğretmenlerince gerçekleştirilmelidir. Böylece alt yapıya esas teşkil edecek ilköğretim düzeyindeki çocukların sağlıklı bir spor eğitiminden geçmeleri sağlanacaktır.
2. İlköğretim kurumlarının spor ortamları gözden geçirilmeli, imkânlar ölçüsünde spor salonu yaptırılmalıdır.
3. İlköğretim çağı öğrencileri spora yönlendirecek ve sporu tanıtır ve sevdirecek şekilde spor kulüpleriyle işbirliği içinde hafta sonu spor kursları düzenlenmelidir.
4. Antrenör kurs programlarında yer alan derslerin içerikleri, üniversitelerin uzmanlar kurulunca tekrar gözden geçirilmelidir.

5. Antrenör kurslarının ilk aşamasında, temel spor bilgi ve becerisinin öğretilmesiyle rekreatif amaçlı gerçekleştirilecek sporcu ve ailelere yönelik kısa süreli kurslar düzenlenmelidir.

6. Üniversite ve GSGM işbirliği ile sporla ilgili yayınlar çıkarılmalı ve çıkarılması teşvik edilmelidir.

7. Spor bilimlerinde altyapıya ilişkin yapılan araştırma ve inceleme sonuçlarının antrenörler tarafından uygulanması sağlanmalıdır.

8. Beden Eğitimi Öğretmeni ve antrenörlere MEB, GSGM ve üniversite işbirliği ile uygun zamanlarda Hizmetiçi Eğitim Programları düzenlenmelidir.

9. Antrenör kurslarının son basamağı ise, üniversitelerin koordinatörlüğünde uzun süreli bir programla gerçekleştirilmelidir.

YARARLANILAR KAYNAKLAR

1. Açıkada, C, Ergen, E., (1990) **Bilim ve Spor**, Büro - Tek Ofset Matbaacılık, 141, Ankara
2. Adams, G., (1984), **National Coach**, Theory Manual British Amateur Athletic Board, Published, 3 - 35. London.
3. Alpmann, C, (1972), **Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunc Gelişimi**, Milli Eğitim Basımevi, 1, İstanbul.
4. Anın, A.C. (1991), Türkiye'de Cumhuriyet Devrinde Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Çalışmaları ve Aşamaları, **Spor ve Bilim Dergisi**, Sayı: 1 (9 - 13).
5. Autorengruppe, (1972), **Abgedruckt in: Hond Buch for Manager, Manager Magazin** Heft 1, Kap. 3.11, p. 101 - 107, Germany.
6. Başbakanlık, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Antrenör Eğitim Yönetmeliği (1994), 11.9.1994 tarih, 22048 Sayılı **Resmi Gazete**, 1 - 3, Ankara.
7. Başbakanlık, **Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Spor Şurası Bildirileri** (1990), Gökçe Ofset, 110-111, Ankara.
8. Başer, E., (1987) **Uygulamaları Spor Psikolojisi, Performans Sporunda Psikolojinin Rolü**, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın no: 31 (52-153), Ankara.
9. Bozo, A., (1979), **Les Différentes Formes D'Enseignants D'Education Physique et Sportive en France, Schriftenreihe des Deutschen Sportlehrerverbandes**, Heft: 4, Giessen.
10. Carter, J., (1989), **The Champions, Program Behaviour Improvement in Physical Education**, JO-PERD, 66-67, 1989.
11. Dyson, G.H., (1981), **Forty Years On, Some Thoughts On Coaching and Development**, IAAF. Bulletinno: 32 (22).
12. **Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor I Ulusal Sempozyumu**, 19-21 Aralık 1991, İzmir Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1992.

13. **Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II ulusal Sempozyumu**, 16-18 Aralık 1993, Manisa Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1994.
14. Johnson, C, (1984), **Asistant Club, Coaçh, Coaching Theory - Manucl**, Britich Ameteur Athletic Board Pumblished BAAB, (3-6), London.
15. İnal, A.N. (1995), "UEFA'ya Üye Ülkelerdeki Futbol Antrenör Eğitimlerinin Mukayesili Olarak İncelenmesi (Türk Futbol Antrenörlerinin Eğitimi Üzerinde Bir Araştırma)", Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
16. İmamoğlu, A.F., Koçak, M., Sunay, H., (1996), Türkiye ve Bazı Avrupa Ülkelerinde (Almanya, Avusturya, İngiltere ve İskoçya) Futbol Antrenör Yetiştirme Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, G.Ü. **Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Sayı: 4, Ankara.
17. Karaküçük, S., (1989) **Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi**, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Yayın No: 19, Ankara.
18. Öztabağ, L., (1974, **Spor Psikolojisi**, Türkiye Futbol Federasyonu, Teknik Kitap Yayınları: 5. İstanbul.
19. Pehlivan, Z., (1985) "Bir Mesleki Teknik Halk Eğitimi Etkinliği Olarak Antrenör Eğitimi Kursları". A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
20. Spilker, H.J. (1975), **Die Eigenschaften des Spitzentrainers und seine Ausbildung**, Leistungssport, Frankfurt.
21. Sunay, H., İmamoğlu, A.F., (1996), Türkiye'de Antrenör Eğitim Programlarının Etkinliği, G.Ü. **Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Sayı: 3, Ankara.
22. Uysal, Z., (1991) "Türkiye'de Voleybol Antrenörlerinin Yetiştirilmesi", A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara.
23. Ültanır, Y.G.; (1994) "Almanya, Avusturya ve Türk Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması İncelenmesi", A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
24. Tiryaki, G.: (1994), **Olimpiyatlara Hazırlamada Bilimsellik ve Yetenek Seçimi**, İTÜ Beden Eğitimi ve Spor Bölümü (17-18 Kasım 1994), Türkiye ve Olimpiyat Konulu Sempozyumda Sunulan Bildiri, İstanbul.